

COMUNITATS LINGÜÍSTIQUES AL PAÍS VALENCIÀ:

UN PROCÉS LATENT DE DESPLAÇAMENT I PUGNA DE PODER

Rubén Duato Chulià

Ferran Moya Bañuls

Resum

Les qüestions relatives al pluralisme identitari de l'estat espanyol han estat objecte de múltiples conflictes. En l'article es proposa una anàlisi de la relació entre l'habitus competencial de la població valenciana i un conjunt de variables escollides, capaces de caracteritzar i construir quatre perfils sociodemogràfics i polítics. La històrica pugna lingüística entre les diferents posicions consolidades ha acabat derivant en una situació d'acceptació i ambigüitat de identitats múltiples conseqüència d'un procés de normalització teledirigit. Per tant, plantejar el camp lingüístic des de la perspectiva del conflicte entre dues comunitats sumant el paper de l'estat com a agent involucrat en la dominació simbòlica, ajudarà a entendre els factors culturals, socials, polítics, històrics i econòmics que expliquen la constitució dels diferents usos de la llengua valenciana.

COMUNITATS LINGÜÍSTIQUES AL PAÍS VALENCIÀ: UN PROCÉS LATENT DE DESPLAÇAMENT I PUGNA DE PODER

I. Introducció

El present estudi pretén indagar al voltant de les comunitats lingüístiques que avui en dia constitueixen el País Valencià, partint de la diferenciació entre aquells que formen part de la proposta política del Regne d'Espanya i aquells que s'allunyen del discurs promogut per l'estat.

La històrica batalla viscuda en aquest territori ha vingut protagonitzada per múltiples bombardejos en forma d'intervencions en l'espai polític, comunicatiu, educatiu, etc. Tots aquests fronts han acabat deslegitimant l'ús públic de la llengua valenciana per dotar-la d'un qualificatiu secundari, proliferant sentiments anticatalanistes i una absurda lluita en l'àmbit normatiu.

L'acció política en les societats contemporànies sabem que s'articula en base a definicions territorials que descriuen qui són els subjectes dominats i dominants. Així, la concepció d'estat-nació, d'arrel està vinculada al monopoli de l'ús de la força com a màxima expressió de poder. És en aquest sentit on cal assenyalar el conflicte lingüístic valencià, fenomen que ha actuat com a atribut, configurant certs límits entre aquells que compten amb ell i els qui no. Aquest atribut en consonància amb altres, ha donat lloc a identitats col·lectives entre grups socials vinculats per habitus compartits que han seguit estratègies d'homologia i distinció al llarg del temps (Bourdieu i Wacquant 2005) .

Conscients de què la "llengua s'ha considerat un marcador cultural amb molta capacitat de transmissió de la identitat" (Castelló 2017:71), pretenem analitzar les diferents formes d'ús de la llengua de la societat valenciana mitjançant l'Enquesta de Valors (2017) per establir quina o quines són les diferències entre la població valencianoparlant i castellanoparlant o quines són les similituds compartides.

Aquesta investigació s'estructura de la següent forma: en primer lloc, s'elabora un marc teòric sobre el qual s'ha anat assentant aquesta investigació; en segon lloc, es presenta una breu reflexió metodològica al voltant del procés de desenvolupament del treball dut a terme; tot seguit, passem a realitzar una anàlisi dels diferents resultats obtinguts i una discussió sobre les qüestions que ocupa aquest estudi; i finalment, es plantegen unes breus conclusions al voltant dels principals resultats extrets.

II. Objectius i hipòtesis

L'objecte d'estudi en qüestió és analitzar l'habitus competencial de la població valenciana.

Aquest objecte no és un objecte homogeni ni tancat, més bé pot ser abordat des de diferents enfocaments i àmbits com són el territori, la classe social, el gènere... i en aquest cas concret, incorporarem les característiques socials dels individus al anàlisi, conscients de la interrelació entre tipus de capitals.

En funció d'això, la investigació té tres objectius secundaris:

1. Rastrear el perfil sociodemogràfic de la població valenciana. Per a això es consideraran les variables del sexe, la província, la classe social, el nivell educatiu i la situació laboral, l'edat, el tamany del municipi i l'ocupació.
2. Detectar la posició que ocupa cada perfil lingüístic a partir de la seva ideologia i identitat territorial.
3. Esbrinar els processos històrics, socials i culturals que expliquen l'existència dels diferents perfils

Per explicar la cohesió i reproducció de la comunitat tenim que remetre'ns a la llengua, un tret característic i fonamental a la construcció de les nacions. Per als teòrics del nacionalisme com Fichte (1985), aquesta era capaç de mantenir la unió de la comunitat i de sentir fidelitat a la pàtria a la que es pertanyia. Ara bé, la dualitat i desigualtat de les dues llengües a la nació valenciana, ens presenta una problemàtica de pertinença a una de les dues. Així, les persones castellanoparlants podrien sentir-se més espanyoles que les valencianoparlants. No obstant, açò és una hipòtesi que s'anirà comprovant al llarg del treball.

III. Marc teòric

Des de la creació dels Estats moderns, autors com Marx (1980) i Webber (1922) han teoritzat sobre el monopoli de la coacció física amb que compten aquestes superestructures, és a dir, amb el domini de la força que ha permés mantindre l'ordre i perpetrar una classe dominant al poder. Però, el que més ens interessa és un altre tipus de domini, i en aquets cas és més oportú el concepte de dominació simbòlica de Bourdieu i Wacquant (2005). Aquesta s'expressa en unes relacions de poder que els dominants difonen per tal d'imposar una sèrie de valors entre la comunitat. Al present treball ens interessarà saber com han jugat les relacions de poder de l'estat espanyol amb la nació valenciana, i com s'ha expressat en els individus.

En aquest sentiment descrit de pertànyer a una nació, entra el concepte d'identitat, expressada individualment i sobretot, col·lectivament. Aquesta s'expressa de vegades en

sentiments pròxims al nacionalisme, regionalisme o la mateixa indiferència respecte als models que es possibiliten. Els dos primers grups formarien unes identitats categorials, (Calhoun 2008), com ho són l'etnicitat o la orientació sexual. Se distingeixen de les identitats relacionals en que no fa falta pertànyer a una xarxa de relacions per a que l'individu adquireixca la identitat, com si passava a la societat feudal o als clans.

Al marc de l'estat espanyol i en especial les relacions amb les comunitats autònomes que tenen dues llengües, podem trobar quatre identitats d'acord amb Castelló (2017). Així està el nacionalisme herètic, aquell que no es sent part d'Espanya; el regionalisme, entès com un valencianisme que forma part prioritàriament del projecte espanyol; l'unionisme, de sentiments únicament espanyols i per últim, trobem aquelles posicions que legitimen la situació ja existent, manifestant una mena d'indiferència amb aquest joc polític-social. El regionalisme prén especial importància al País Valencià ja que s'associa amb el valencianisme predominant i que s'entén com una identitat de caire valencianista amb voluntat d'exercir certes competències polítiques sense deixar de formar part del projecte polític i cultural de l'Estat espanyol.

Aquestes posicions prenen sentit en la estructura lingüística del País Valencià, majoritàriament acceptada per la societat civil com a bilingüisme. No obstant, nosaltres optarem per la visió crítica de Ninyoles (1969), qui pensa que, darrere d'aquestes afirmacions, s'amaguen una sèrie de relacions ideològiques proclius a defugir tota explicació d'aquest procés dualista. Però, aquesta posició prén sentit ja que se busca reduir a la mínima la importància de la llengua en la construcció de la realitat social valenciana. Els artificis d'aquesta ideologia en busca de la legitimitat al nostre territori, amaguen la desigualtat d'usos i la jerarquia d'ambdues llengües, conceptualitzades al terme "diglòssia" de Ferguson (1959).

Per altra banda, utilitzant la terminologia de Wallace E. Lambert que fa servir Ninyoles (1969:72), 'ingroup i outgroup', ens proposa dues situacions que es produeixen a una comunitat bilingüe. La primera seria l'aprenentatge d'una llengua per usos instrumentals, buscant la comunicació amb altres grups segurament per interessos materials, però sense deixar de sentir una identitat pel seu grup originari. En canvi, i és el que passa actualment a la societat valenciana, tenim una funció d'adaptació, que consisteix en utilitzar l'altra llengua de més prestigi i buscar desfer-se de la identitat del grup originari per l'altre a imitar, que en el nostre cas vindria a ser el castellà.

Aquests processos d'adaptar-se a una altra llengua per assemblar-se socialment a un grup posseïdor de més prestigi té diverses raons al seu arrel, com ja hem comentat en alguna ocasió unes línies més amunt amb la castellanització de la societat a través de l'escola. Però, cal remarcar que una de les forteses que ha tingut el castellà ha tingut que vore amb el procés de debilitament i lluita al si dels sectors més valencians. La falta de consens entre el blaverisme,- defensor de les Normes del Puig i la diferenciació total i artificiosa

entre el valencià i el català-, i els grups més nacionalistes o secessionistes-defensors de les Normes de Castelló i la identificació del valencià amb el català- ha dificultat la construcció d'una identitat valenciana ben definida.

Cal entendre que les diferents posicions lingüístiques de la població valenciana, prenen forma de pugna de poders en el context de les relacions socials. Aquesta interacció no es pot entendre d'altra forma si no és en mig d'un conflicte on es posen a prova les diferents dotacions de capital (econòmic, polítics, socials, simbòlics...). Per tant, en aquest escenari de suposat bilingüisme, on els agents estableixen un combat per objectivar la realitat i reservar l'estatus d'hegemonia, la desigual distribució de capitals jugarà un paper clau. És per això que la interacció lingüística no és imparcial ni parteix d'una igualtat de punts de partida.

Aquest camp desproporcionat és tiranitzat per l'habitus lingüístic dominant, entès aquest últim com:

...el mecanisme estructurat i estructurador, producte de la interiorització d'una multiplicitat d'estructures externes, que funciona a l'interior dels agents (conscientment o inconscientment), encara que no siga pròpiament ni estrictament individual, ni tampoc l'únic, com ja sabem, que determina les pràctiques (Bourdieu i Wacquant 2005)

IV. Metodologia

L'estudi parteix de les dades de l'Enquesta de Valors del 2017, elaborada per la Generalitat Valenciana. Contem com a univers a totes les ciutadanes de la Comunitat Valenciana amb 18 i més anys, a més el mostreig ha sigut estratificat i per conglomerats distribuint la mostra de 2.018 entrevistes a domicili per províncies i per la grandària de l'hàbitat sent les últimes unitats els municipis. L'error mostral és $\pm 2,2\%$ suposant que la mostra haja sigut aleatòria amb un nivell de confiança del 95% i $p=q=0,5$.

Donat l'objecte perseguit en aquesta investigació, s'utilitza la variable 'llengua d'ús' (P.30), que actuarà de variable dependent en el nostre anàlisi. Aquesta variable, amb format d'ordinal, anuncia "En general, respecte a l'idioma valencià, ¿Vosté. personalment ...?", per tant les quatre opcions de respostes giraran entorn a l'ús o les competències que es té respecte al valencià i el castellà: "Parla valencià", "Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià", "No parla valencià, però l'entén" i "Només parla castellà". Així, amb l'ajuda de les epistemologies de la sociolingüística compartides per diferents referents, entre ells Ninyoles (1969) i Aracil (1982), qui assentaren les bases a casa nostra, pretenem descriure un perfil multidimensional de la població valenciana: qui fa ús de la llengua autòctona, qui en fa de vegades, de qui l'entén solament i de qui no en fa gens ni mica; amb l'objectiu d'esbrinar les particularitats de cadascun dels grups. Així la mostra d'aquest estudi queda distribuïda de la següent manera (Taula 1):

Taula 1: Distribució de la mostra segons la llengua d'ús.

Llengua d'ús	n	%	% acumulat
Parla valencià sempre o quasi sempre	557	27,6	27,6
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	520	25,8	53,4
No parla valencià, però l'entén	661	32,8	86,2
Només parla castellà	278	13,8	100,0
Total	2016	99,9	
Perduts Ns/Nc	2	0,1	
Total	2018	100,0	

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Tot i que l'elecció del bloc del qüestionari "Ideologia i valors" no s'ajustava concretament a allò que volíem conèixer, hem establert quatre perfils en funció de l'ús de la llengua (P.30) amb l'objectiu d'esbrinar les particularitats de cadascun d'ells pel que fa a la demografia, la posició ideològica, el sentiment identitari i el model territorial.

Abans de tot, cal assenyalar la distribució de la variable dependent, la 'llengua d'ús' (P30). Aquesta inclou quatre categories, on tres d'aquestes es relacionen amb el castellà i solament una amb el valencià, aquest biaix condicionarà els resultats del treball.

A partir d'ací amb la intenció d'esbrinar el perfil sociodemogràfic i ideològic de les diferents comunitats lingüístiques que avui en dia conviuen en el territori, s'han seleccionat una sèrie de variables sociodemogràfiques que a l'anàlisi actuen d'independents. Pel que fa a les variables sociodemogràfiques es destaca, sexe (P.33), l'edat (P.34), la província, el tamany del municipi, la classe social (P.42) i el nivell educatiu (P.37.1); amb natura socioeconòmica trobem, la situació laboral (P.38.1) i l'ocupació (P39.1); i finalment, per indagar en components relacionats directament amb la ideologia i la identitat s'inclou, l'idioma en que s'ha contestat l'enquesta, el model territorial (P.32), la identitat etnoterritorial (P.31) i la posició ideològica (P.23).

El primer tractament que han rebut aquestes variables ha sigut la eliminació de la categoria 'NS/NC?'. A més, algunes preguntes han sigut recodificades ja que presenten múltiples respostes que convé agrupar per augmentar la representativitat en determinades categories i facilitar la interpretació posterior de les dades. En aquest cas parlem de la classe social, que ha passat de tenir cinc items de resposta a tres, agrupant els extrems: classe alta (que inclou X i Y), altra classe mitjà i classe baixa, (D i J). El nivell

educatiu que originàriament comptava amb 8 categories s'ha distribuït entre aquelles persones sense estudis (agregant aquelles que "No saben llegir ni escriure" i "Sense estudis"), les que tenen estudis primaris (inclou les respostes de "Primer grau"), secundaria (comptant amb el "Segon grau 1er y 2º cicle) i universitaris (incloent el "Tercer grau 1er i 2º cicle). Per alta banda, la situació laboral ha quedat en cinc opcions de resposta possibles, la població que treballa, la que està aturada, la comunitat estudiantil, el treball domèstic i les jubilades. També, l'edat que originàriament és una variable numèrica s'ha distribuït en tres intervals: dels 18 anys fins als 29 anys, dels 30 anys als 64 i dels 65 o més anys. Finalment, la variable que indaga en la posició ideològica (P.23) s'ha agrupat de tal forma que s'ha quedat en tres codis, l'esquerra, el centre i la dreta i per últim en l'ocupació (P.39.1) hem seguit la classificació nacional d'ocupacions (CNO-11), per tant hem reduït el nombre d'ítems de l'enquesta, de vint-i-dos a nou.

Per analitzar les relacions entre variables, el tractament d'aquestes s'ha realitzat a través del programa SPSS, desenvolupant taules de contingència que tenen per objectiu estudiar la relació entre dues o més variables de tipus nominals o ordinals, associació que es confirma a través de l'estadístic X² (Sánchez 1992). Així mateix i per valorar la intensitat de la correlació s'ha utilitzat l'estadístic V de Cramer en el cas de variables nominals i categòriques, com és el gènere i de l'estadístic Gamma per a les variables categòriques o ordinals. En el primer cas, els valors transcorren de 0 a 1, on 0 representa una relació feble i l'1 la coliealitat; en segon lloc, Gamma, valora la intensitat entre variables i mesura des de -1 a 1 (± 1). La intensitat variarà segons s'aproximi al 0 o al ± 1 , presentant una relació feble en el primer cas i una relació més forta en el segon. Quant als signes: el positiu (+) indica que ambdues variables es mouen en la mateixa direcció, és a dir, quan una incrementa, l'altra també ho fa, i el negatiu (-) manifesta que són inverses, quan una variable incrementa l'altra disminueix.

V. Anàlisis de dades

En aquest apartat tractarem de presentar breument les dades extretes a partir de les operacions. Concretament destacarem aquelles més rellevants, resultat dels encreuaments de les variables sociodemogràfiques i ideològiques amb la variable estructural, la llengua.

Per una banda, si pensem en un primer moment que el sexe podria tindre algun tipus de relació amb l'ús de la llengua, caldria desmentir aquesta afirmació. Després de realitzar l'encreuament, el valor chi quadrat ens insisteix que aquestes dues variables no tenen cap relació, per tant l'ús de la llengua valenciana i el sexe són dues variables independents (*Taula 6*).

L'edat no es ofereix una relació clara i intensa amb la llengua (Gamma= -,052), especialment perquè ens trobem actualment en un context allunyat de la Transició en què,

la realitat generacional ha anat canviant. No obstant això, podem dir que el grup de les persones grans, és a dir, aquelles persones de 65 o més anys, solen ser valencianoparlants. En canvi, les persones que tenen entre 30 i 64 anys parlen castellà i en ocasions el valencià, destacant un paper més bilingüe d'aquest grup. Els més joves, concentrats en edats des dels 18 anys i els 29 anys, no presenten cap tipus d'informació a destacar excepte en el cas de qui parla valencià sempre, qui mantenen una relació negativa

Si parlem de la distribució provincial de la llengua hem de dir que sí que existeix una relació entre aquestes variables, doncs l'estadístic Gamma presenta un valor de -,182. Tot i que la intensitat d'aquesta no sigui forta, s'observa que són les províncies de Castelló i València qui aglutinen més gent amb parla valenciana, tant persones que sols parlen valencià com que qui es "bilingüe" (*Taula 2*). No obstant això, aquest fet ens deixa veure com és Alacant la província on predomina el castellà, sobretot les persones que sols parlen la llengua dominant.

Taula 2: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i la Província.

Llengua d'ús		Província			Total
		Alacant	Castelló	València	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	145	82	329	556
	%	26,1%	14,7%	59,2%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	150	78	291	519
	%	28,9%	15,0%	56,1%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	261	58	342	661
	%	39,5%	8,8%	51,7%	100,0%
Només parla castellà	n	143	13	122	278
	%	51,4%	4,7%	43,9%	100,0%
Total	N	699	231	1084	2014
	%	34,7%	11,5%	53,8%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

El tamany de les ciutats ens ofereix un espill de la realitat d'aquests territoris (Gamma= ,280). Allà on trobem grans ciutats o pobles, trobem diversos sectors econòmics i per tant, una capa de ciutadans provinents de més espais (*Taula 8*). Als pobles xicotets, amb menys de 5.000 habitants, els valencianoparlants passen a tindre una tendència prou general amb aquests territoris. Inclòs en municipis que van de 5.000 a 20.000 habitants,

també presenten una relació prou similar a la esmentada anteriorment. Les ciutats que van de 20.000 a 100.000 habitants mostren una major predisposició a tindre una població predominantment castellanoparlant. Els bilingües, entenent sempre que aquesta definició està esbiaixada sempre d'un caire castellanoparlant, es trobarien a les grans ciutats, espais de diversitat cultural i per tant amb major ventall d'expressió d'ambdós grups.

Altre tret que ens interessava estudiar era l'estructura social, per tant hem utilitzat la classe social per veure com la llengua es distribueix en aquestes, en cas de ser dependents. Els resultats ens diuen que si que existeix certa relació però que no podem parlar d'una dependència profunda; el valor de l'estadístic Gamma és ,151. Tot i això, observem que son les classes altes qui més utilitzen el valencià, simultàniament amb el castellà i de forma única. Per contra, les classes populars solen parlar la llengua supremacista i la gent que en parla aquesta però entén també el valencià es situa en les classes mitjanes.

Taula 3: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i la Classe Social recodificada.

Llengua d'ús		classe social agrupada			Total
		classe alta	classe mitja	classe baixa	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	174	225	157	556
	%	31,3%	40,5%	28,2%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	165	239	116	520
	%	31,7%	46,0%	22,3%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	156	327	179	662
	%	23,6%	49,4%	27,0%	100,0%
Només parla castellà	n	42	115	121	278
	%	15,1%	41,4%	43,5%	100,0%
Total	N	537	906	573	2016
	%	26,6%	44,9%	28,4%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Com comentàvem, al nivell d'estudis la llengua està prou present, sobretot perquè la llengua pot constituir a la vegada un nivell més d'estudis. Aquesta variable està distribuïda entre aquelles persones sense estudis, els estudis primaris i secundaris i qui ha tingut una formació universitària, presentant també una relació feble (Gamma pren el valor de -,043). Entre els resultats cap ressaltar les persones que tenen estudis primaris com al grup que sols parla valencià, a més entre els estudis universitaris i secundaris es concentra la

població “bilingüe” i serà entre les persones que no han estudiat o han finalitzat sols els estudis on es concentre l’ús de la llengua castellana (*Taula 9*).

Pel que fa a la situació laboral tenim una relació molt feble (Gamma obté un valor de ,009), on només es destaca els grup de jubilats, col•lectiu que aglomera una xifra important de valencianoparlants (*Taula 10*).

Finalment, respecte a l’ocupació, l’estadístic Gamma ens dona un valor de ,160. La relació entre aquestes variables ve condicionada per la variable independent, ja que la recodificació segons la classificació nacional d’ocupacions (CNO-11) sobrerrepresenta i infrarepresenta a certes ocupacions. No obstant això, observem que les ocupacions de ‘Directors i gerents’ i ‘Tècnics i professionals intel•lectuals’ utilitzen la llengua valenciana sempre o quasi sempre, mentre que els ‘Treballadors dels serveis, protecció i venedors’, relacionats amb el sector públic, no parlen el valencià mai, tot i que l’entenen. Per últim, destaquem el col•lectiu de ‘Peons del camp’ que utilitzen la llengua castellana, aquest fet pot explicar-se pel volum d’immigrants que ocupen aquest sector. (*Taula 11*)

A continuació, deixant enrere la perspectiva demogràfica i centrant-nos en la ideològica, tenim la variable que parla de la preferència del model territorial, que presenta una correlació segons l’estadístic Gamma de -,163. En aquest encreuament les persones que parlen solament castellà es consideren partidaris del model autonòmic actual, allunyats de la idea de la multiplicitat d’estats independents (*Taula 12*). Tot al contrari, si que podem observar un nombre important de persones que sols parlen el valencià vinculats a valors més llibertaris -pel que fa a la idea de respectar l’autodeterminació dels pobles com a dret fonamental.

La posició ideològica no ens mostra dades massa destacables, així com tampoc la intensitat de la relació amb la llengua, el valor de Gamma és de ,080 . No obstant, hi ha una certa tendència de la gent castellanoparlant a identificar-se en posicions de centre. En les posicions d’esquerres amb parla castellanoparlants s’observa una relació negativa, que vindria a ser inversa, amb el que voldria dir que són persones més integrades i coneixedores de la llengua valenciana. Per tant no podríem construir en aquest aspecte un perfil de la llengua amb la ideologia.

Taula 4: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i la Posició Ideològica recodificada.

Llengua d'ús		Posició ideològica			Total
		Esquerra	Centre	Dreta	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	168	249	75	492
	%	34,1%	50,6%	15,2%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	164	250	67	481
	%	34,1%	52,0%	13,9%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	185	319	83	587
	%	31,5%	54,3%	14,1%	100,0%
Només parla castellà	n	51	152	42	245
	%	20,8%	62,0%	17,1%	100,0%
Total	N	568	970	267	1805
	%	31,5%	53,7%	14,8%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

La identitat territorial és una de les variables que més es relacionen en aquest estudi amb la llengua, encara que no sigui de manera massa forta (Gamma pren el valor de -,417). Per una banda tenim a un bloc espanyolista, que s'identifica únicament amb la nacionalitat espanyola o que al menys, es sent més espanyol que valencià. Aquest grup està ben representat als castellanoparlants, especialment en aquells que es senten únicament espanyols. També el trobem en els que només parlen castellà però entenen en certa mesura el valencià, poc estrany si considerem que a les escoles hi ha una assignatura de valencià obligatòria o que depenent de certs espais del país, es conviu amb els dos idiomes, no sent complicat entendre el valencià. Per altra banda, tenim al bloc valencianista, on s'identifiquen sota la identificació espanyola junt amb la valenciana o únicament amb la valenciana. Aquests són més propicis a parlar predominantment el valencià a les seues vides quotidianes. I el bloc que es sent igual d'espanyol que valencià, apareix amb major tendència en aquells que utilitzen prou o sovint la llengua valenciana.

Taula 5: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i la Identitat Territorial.

Llengua d'ús		Identitat nacional						Total
		Em sent únicament espanyol	Em sent més espanyol que valencià	Em sent tan espanyol com valencià	Em sent més valencià que espanyol	Em sent únicament valencià	Cap de les anteriors	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	18	21	354	123	24	11	551
	%	3,3%	3,8%	64,2%	22,3%	4,4%	2,0%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	43	50	351	48	2	20	514
	%	8,4%	9,7%	68,3%	9,3%	0,4%	3,9%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	147	79	346	38	2	38	650
	%	22,6%	12,2%	53,2%	5,8%	0,3%	5,8%	100,0%
Només parla castellà	n	116	40	78	9	1	32	276
	%	42,0%	14,5%	28,3%	3,3%	0,4%	11,6%	100,0%
Total	N	324	190	1129	218	29	101	1991
	%	16,3%	9,5%	56,7%	10,9%	1,5%	5,1%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

L'altre grup que ens interessaria saber és aquell que no es sent de cap de les dues nacionalitats proposades a l'enquesta. Ens ix que tenen una relació amb la llengua castellanoparlant, llançant nosaltres la hipòtesi explicativa d'un possible grup immigrant fort al País Valencià, receptor tradicional d'immigració per raons econòmiques i perifèriques. No seria estrany doncs que aquest col·lectiu no es trobés del tot integrat a la societat i que per tant rebutjarà considerar-se part d'unes costums i tradicions tant espanyoles com valencianes.

La següent taula creuada que analitzem està composta per l'idioma triat de l'entrevista i l'idioma que acostuma a parlar l'entrevistat amb un valor Gamma de -,908. Açò permet observar l'espontaneïtat dels entrevistats i de la certesa en l'ús de les llengües, encara que pugui estar esbiaixada per la primera pregunta llançada per l'entrevistador. Els resultats no són sorprenents, aquells que utilitzen de manera majoritària el valencià escullen el qüestionari en valencià, mentre que aquells que parlen castellà majorment, encara que utilitzen alguna vegada el valencià, el trien en castellà (*Taula 13*). És el creuament de variables amb més intensitat del present treball, encara que en certa mesura es podia preveure per la versemblança d'ambdues variables.

Cal destacar que, encara que es presenti aquesta darrera opció, no es formula el nivell d'importància en la identitat per als subjectes. Açò ho diem pel canvi d'un paradigma materialista a un posmaterialista acompanyat de la crisi Estat-nació que pot debilitar certes identitats. No anem a entrar en aquest debat però, Hroch (2001) argumentava que el naixement de les nacions va estar acompanyat per una crisi de legitimitat del sistema feudal al Romanticisme, proposant noves identitats basades en la nació. Seria d'interès saber quin paper juguen ara les identitats nacionals en un marc globalitzat, on la dominació simbòlica traspasa fronteres.

VI. Perfils

VI.1. *Valencianoparlant*

Els valencianoparlants més característics solen formar part del grup d'edat envellit, localitzats majoritàriament a Castelló i València, concretament en pobles petits de menys de 5.000 habitants, encara que també en pobles que van de 5.000 a 20.000 habitants; amb una presència notable a la classe alta, entre els que només tenen estudis primaris i entre aquells que, davant el model territorial, responen amb tendències més autonomistes o independentistes. Se senten més valencians que espanyols, com caldria esperar davant la característica anterior.

Malgrat la repressió i supressió de l'ús de la llengua durant la dictadura franquista, el valencià era majoritàriament la parla de moltes llars al País Valencià. Tampoc les ciutats i pobles estaven tan poblats com ara ho estan, ni la immigració era tan forta com per a ser un factor determinat que si ocorre a l'actualitat. Comprendríem que les persones grans es criaren majoritàriament en un context més valencià que les generacions dels anys posteriors.

Les persones amb estudis primaris per la seua part, com ve sent empíricament demostrable, solen tindre una ascendència social de classe més baixa que la resta. Per tant, es mobilitzen menys en sectors diversos de la societat valenciana. Si damunt observem la taula sobre llengua i municipis, observarem que les poblacions dels pobles xicotets acostumen més a parlar el valencià. Podríem esbrinar els següent arguments, per una banda perquè als pobles xicotets la parla té una arrel de caire més espontani que no pensat per ascendir socialment i, per altra banda, la d'estar pitjor connectats amb les ciutats, territoris caracteritzats pel bilingüisme, encara que el prestigi del castellà situe aquesta llengua per davant del valencià.

L'esquerra amb els seus valors a priori més tolerants amb la diversitat cultural i l'autonomia dels pobles, no estan associats amb els valencianoparlants, encara que tampoc tenen una relació forta amb l'ús de la llengua castellana. Per tant, sense una relació clara no podríem establir afirmacions certeres, sinó com a molt, assenyalar que és

possible que aquestes posicions estiguin més en predisposició d'una situació de bilingüisme per les oportunitats comunicatives i participatives a la societat valenciana.. No obstant seria una qüestió en la que caldria aprofundir per la relació negativa amb el grup castellanoparlant.

VI.2. Bilingüe competencial

El segon perfil més característic sol trobar-se a la població adulta, dels 30 als 64 anys. Es localitzen a les grans ciutats, en aquelles en més de 100.000 habitants. Predominen en aquest grup les persones amb estudis secundaris o universitaris, és a dir, amb estudis avançats i formant part de la població instruïda.

El segon grup d'edat, en el que hem trobat certa relació, ha viscut la institucionalització del bilingüisme o, més bé, la tendència "castellanitzadora" a quasi totes les institucions de la societat, ja siga escola, treball, família, etc. A més, està composta per gent provinent de tot l'estat espanyol i altres parts del món amb edat potencial de treballar, augmentant l'ús de la llengua castellana. Els immigrants i classes mitjanes s'han situat majoritàriament en zones residencials o barris amb població més homogènia que ha afavorit l'ús majoritari del castellà.

Els bilingües no mostrarien posicions tan valencianistes, sinó equidistants, sentint-se tant valencià com espanyol. Una identitat que mostraria un encaix amb el disseny autonomista de l'estat o certa equidistància que anomenaria Castelló (2013) i que ens interessaria distingir la situació valenciana respecte a la catalana. Un marcador cultural de la identitat com és la llengua, ha patit una disputa interna amb la lluita entre normes i l'associació entre els regionalistes i les Normes del Puig i els nacionalistes amb les Normes de Castelló. El regionalisme cassaria amb aquesta identitat dual per la demanda de discrecionalitat en certes polítiques a canvi de l'acceptació política i cultural del model autonòmic espanyol.

"En el cas català, s'experimenta un conflicte entre identitats: la catalana i l'espanyola; mentre que en el cas valencià, s'experimenta un conflicte sobre identitats: el que hi ha en qüestió és la construcció de la pròpia identitat valenciana. De manera que, com que el conflicte sobre identitats pressuposa un conflicte entre identitats, la càrrega emotiva és major" (Castelló 2013: 5).

Per tant, al País Valencià el nacionalisme, que sol ser qui més defensa l'estandardització de la llengua i l'exaltació del seu valor, -capital valoratiu- (Castelló 2002), és minoritari respecte a les posicions unionistes i regionalistes. Encara que el regionalisme no té el seu naixement a la Transició, sinó en dècades més anteriors amb moviments com el blasquisme, és a partir d'aquesta època on es torna més fort afavorit per unes elits polítiques interessades amb aquesta postura. Així l'estat espanyol s'assegura la dominació

simbòlica gràcies a aquestes posicions que afavoreixen l'estatus dominant del castellà respecte al valencià.

VI.3. Bilingüe idealitzador

Els tercer perfil es localitza a les grans ciutats i també solen tindre estudis secundaris o universitaris. Però a diferència del segon, en el que respecta a la identitats territorial, es senten abans espanyols que valencians, en el que anteriorment hem anomenat bloc espanyolista. Aquest grup sol tindre una presència entre les classes mitjanes.

Les grans ciutats sempre ofereixen un ventall cultural molt més divers que qualsevol altre espai geogràfic. Multiplicitat de cercles d'espais socials ofereixen als individus interactuar i escollir millor unes relacions socials que no podrien fer-ho als municipis. Exemple d'aquesta trobada entre persones provinents d'orígens prou distints, són les universitats. Aquesta institució acull una gran multiplicitat d'estudiants de tot el País Valencià. I no sols açò, sinó que és la institució educativa suprema, on els estudiants valoren molt el fet de sumar mèrits individuals per a poder trobar un treball òptim. Ací entra l'ús de la llengua com a factor instrumental, arrel del que comentàvem sobre l'acumulació de mèrits. Encara que també és cert que al arribar a aquesta etapa d'alts coneixements, molts es familiaritzen amb el valencià, però que no valoren aquesta com a marcador cultural. Aquesta última afirmació té molt a veure amb el concepte de diglòssia de Ferguson (1959), on es jerarquitzava els usos i prestigis de la llengua, tal i com passa amb el valencià i el castellà al nostre territori.

Davant un capital cultural valencià dividit amb el qüestionament i defensa de tradicions distintes, el capital cultural castellà no s'ha presentat amb grans fissures al seu si. Hem de remuntar-nos fins a la coneguda Batalla de València per observar aquestes situacions de conflicte que perduren avui dia i que constitueixen esta situació d'ambigüitat i indiferència de la societat valenciana davant les afirmacions sobre bilingüisme. Mentrestant açò ha afavorit al model proposat per l'estat espanyol, un model autonòmic on els moviments nacionalistes siguin més febles que, al menys, els unionistes i regionalistes junts.

I pel que respectaria a les classes mitjanes, sorgeix un factor diferencial i que faria entendre aquest biaix castellà. La tardana i ràpida industrialització espanyola faria que moltes famílies provinents de tot l'Estat espanyol emigraren per raons econòmiques, especialment perquè les indústries es situaren a la perifèria. L'extensió i barreja d'aquestes generacions, va fer que famílies d'integrants valencians i castellans, acabarà per predominar el castellà com a vehicle d'adaptació a l'emigrant i pel prestigi que ja hem comentat.

VI.4. Castellanoparlant

Els 4 es localitza majoritàriament a Alacant, vivint normalment a poblacions que van de 20.000 a 100.000 habitants. Aquest grup que no parla el valencià ni l'entén, presenta una tendència a no tindre cap estudi acabat. Es mostren partidaris del model autonòmic actual, amb una ideologia de centre i amb una identitat de caire espanyolista.

L'explicació d'aquests resultats s'entén pel fet que haja sigut la província del sud el bressol de l'unionisme, arribant a considerar-se a l'hora d'entendre els processos socials com una comunitat autònoma apart, una excepció (Castelló 2017). La separació d'identitats dins del País Valencià ha estat afavorida per la defectuosa connectivitat als mitjans de transport entre províncies, en especial les de València i Castelló amb Alacant. Si la situació es perpetua al llarg dels anys tenim resultats com aquests, sent Alacant un lloc difícil per a l'aprenentatge del valencià. Açò afectarà òbviament a altres variables com la identitat territorial, ja que en territoris on no es cuida un dels elements de la nació com es la llengua, difícilment es sentiran abans valencianes que altres opcions.

L'ús majoritari de la llengua predominant podria crear controvèrsia si es trobarem en altre segle segons l'explicació de Ninyoles (1969). Aquest autor diu que les elits- aristocràcia i clergat-, en una estructura social amb moltes més restriccions en termes de mobilitat social, utilitzaven un idioma distint a les classes populars per a perpetuar el seu poder i distinció. Més tard, al voltant del segle XVIII, al augmentar les possibilitats de les classes populars, aquestes emprarien distintes formes d'assimilació a les elits per a ascendir socialment, com eren l'adopció, l'oposició o l'adaptació. En canvi, avui en dia amb la difusió dels mitjans de comunicació i certa universalització a les escoles, la llengua no constitueix tant un marcador de classe. Encara que com hem afirmat més abans, els estudiants si veuen les llengües o idiomes com un mèrit per a la mobilitat social. Caldria investigar empíricament si pensen que el valencià pogués ser una ferramenta per a aquest fi, o si la reserven únicament per a àmbits informals, valorant altres de prestigi internacional com l'anglès. Segurament canviaria segons el nivell d'estudis, però no ho analitzarem en aquest estudi.

El perfil castellanoparlant pren sentit si entenem el procés d'erosió que està sofrint la llengua valenciana en l'àmbit educatiu. Cada vegada més s'està deixant de practicar el valencià amb la idea de l'optativitat, per això en els cercles acadèmics predominen els grups "bilingües". Una altra possible explicació d'aquesta conjuntura, i que ja hem anat desbrossant, versaria sobre l'estatus en l'ús que disposa la llengua castellana, respecte a la valenciana. En la variable dependent ja s'observa que 3 de les opcions pertanyents a la llengua, es destaquen per l'ús predominant del castellà. Doncs bé, partint d'aquesta base no s'han d'oblidar dues qüestions: per una banda que els idiomes formen part dels mèrits requerits per a la mobilitat social i-; per altra banda, que molts estudiants entenen el

valencià perquè a les escoles encara s'imparteixen assignatures en valencià, fruit de la implantació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV). Però aquest bilingüisme torna a coixejar ja que a tots els àmbits de la vida, en especial el laboral que és el que més interessa als estudiants, predomina el castellà com a vehicle de comunicació.

Per acabar amb aquest perfil, observem que presenten valors mitjans, és a dir, ideologia de centre i acceptació del model actual. És possible que ni tan sols hagen pres consciència en cap moment de la identitat que podrien tindre. Aquestes característiques solen ser pròpies de gent ambigua i equidistant, que accepta el model establert i fuig de qualsevol discussió del conflicte.

VII. Conclusions

La llengua no presenta relacions massa fortes amb les variables sociodemogràfiques i ideològiques. Això sí, trobem aspectes interessants com la identificació territorial o el nivell d'estudis. Pel que fa a la primera ja sabíem que la llengua juga un paper fonamental en la conformació de les nacions. Les posicions regionalistes o ambivalents són les predominants a la societat valenciana ja que entren en consonància amb una situació de bilingüisme conflictiu. El nivell d'estudis presenta valors més oberts per dues raons: una perquè el nivell d'estudis sol augmentar els nivells de tolerància i pluralitat a una societat democràtica i segona perquè la llengua s'ha convertit en un capital més que deuen afegir els estudiants al seu currículum.

El bilingüisme doncs presenta prou deficiències, o al menys no és la visió idíl•lica que ens volen fer veure els arquitectes d'aquesta afirmació. La desigualtat és evident, tant a les funcions atribuïdes a cada llengua com a la composició de la variable llengua, on predominen tres posicions del castellà per davant d'una només valenciana. No és una crítica al model, sinó al procés de dalt a baix que ha patit la societat valenciana i que ha tornat acrítics a la majoria degut a una ocultació del conflicte. Quan es fa desaparèixer la llengua de moltes institucions com s'ha fet dels mitjans de comunicació o a l'escola pels governs del Partit Popular, aquesta deixa de tindre un paper estructurant al si de la societat, relegant-se a un paper secundari.

La dominació simbòlica de l'estat espanyol ha quedat patent doncs amb la lluita pel capital cultural. Si ja tenia la ferramenta de coacció de l'estat, amb l'estructuració autonòmica del territori, ha vist afavorida la consolidació i legitimació per un conflicte a les posicions valencianistes. Un conflicte del que la societat valenciana no s'interessa, no vol saber o que es torna superflu, ja que com hem vist, la posició defensora i legitimadora del bilingüisme s'enforteix gràcies a la seua posició acrítica.

VIII. Referències bibliogràfiques

- Bourdieu, Pierre i Loïc Wacquant. 2005 [1992]. *Una invitación a la sociología reflexiva*. Buenos Aires: Siglo XXI.
- Calhoun, C. [2008]. *Nacionalisme*. Catarroja-València: Afers.
- Castelló, Rafael. 2002. 'Economia dels intercanvis lingüístics al País Valencià'. Universitat de València.
- Castelló, Rafael. 2013. "La definició nacional de la realitat al país valencià" *Pensar el País Valencià: Afers*. Pp 45-71.
- Castelló, Rafael. 2017. 'Estats, nacions i societats. El cas valencià'. *Debats*, 131(1), 65-78.
- Ferguson, Charles. [1959]. *Diglossia*. World.
- Hroch, Miroslav. [2001] *La naturalesa de la nació*. València-Catarroja: Afers.
- Marx, K. [1980]. *Contribución a la crítica de la economía política*. México: Siglo XXI.
- Ninyoles, Rafael. 1969. *Conflicte lingüístic valencià*. València: L'ham.
- Sánchez, José. 1992. "*Utilidades del SPSS/PC+ ,V.2.0"*. Madrid: Alianza.
- Weber, M. [1922]. *Economía y Sociedad*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica.

IX. Annex

Taula 6: Encreuament entre la 'Llengua d'ús' (p.30), la variable dependent, i el Sexe.

Llengua d'ús		Sexe		Total
		Home	Dona	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	273	283	556
	%	49,1%	50,9%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	261	259	520
	%	50,2%	49,8%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	319	343	662
	%	48,2%	51,8%	100,0%
Només parla castellà	n	118	160	278
	%	42,4%	57,6%	100,0%
Total	N	971	1045	2016
	%	48,2%	51,8%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 7: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i l'Edat.

Llengua d'ús		Edat recodificada			Total
		De 18 a 29 anys	De 30 a 64 anys	65 o més anys	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	68	333	155	556
	%	12,20%	59,90%	27,90%	100,00%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	92	343	85	520
	%	17,70%	66,00%	16,30%	100,00%
No parla valencià, però l'entén	n	111	411	140	662

	%	16,80%	62,10%	21,10%	100,00%
Només parla castellà	n	41	167	70	278
	%	14,70%	60,10%	25,20%	100,00%
Total	N	312	1254	450	2016
	%	15,50%	62,20%	22,30%	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 8: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i el Tamany del Municipi.

Llengua d'ús		Tamany hàbitat				Total
		Menys de 5.000	5.000 - 20.000	20.001-100.000	Més de 100.000	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	99	165	208	84	556
	%	17,8%	29,7%	37,4%	15,1%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	30	85	222	182	519
	%	5,8%	16,4%	42,8%	35,1%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	48	68	277	269	662
	%	7,3%	10,3%	41,8%	40,6%	100,0%
Només parla castellà	n	17	33	148	79	277
	%	6,1%	11,9%	53,4%	28,5%	100,0%
Total	N	194	351	855	614	2014
	%	9,6%	17,4%	42,5%	30,5%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 9: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i el Nivell d'Estudis agrupat.

Llengua d'ús		Nivell educatiu agrupat				Total
		Sense estudis	Primaris	Secundaris	Universitaris	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	29	268	154	106	557
	%	5,2%	48,1%	27,6%	19,0%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el	n	15	176	186	140	517
	%	2,9%	34,0%	36,0%	27,1%	100,0%

valencià						
No parla	n	28	293	225	113	659
valencià, però l'entén	%	4,2%	44,5%	34,1%	17,1%	100,0%
Només	n	22	136	71	49	278
parla castellà	%	7,9%	48,9%	25,5%	17,6%	100,0%
Total	N	94	873	636	408	2011
	%	4,7%	43,4%	31,6%	20,3%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 10: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i la Situació Laboral agrupada.

Llengua d'ús	Situació laboral agrupada						
		Treballa	Aturat	Estudiant	Treball domèstic	Jubilat	Total
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	258	39	24	53	182	556
	%	46,4%	7,0%	4,3%	9,5%	32,7%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	293	52	30	34	110	519
	%	56,5%	10,0%	5,8%	6,6%	21,2%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	296	95	31	80	160	662
	%	44,7%	14,4%	4,7%	12,1%	24,2%	100,0%
Només parla castellà	n	121	37	9	29	83	279
	%	43,4%	13,3%	3,2%	10,4%	29,7%	100,0%
Total	N	968	223	94	196	535	2016
	%	48,0%	11,1%	4,7%	9,7%	26,5%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 11: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i l'Ocupació agrupada.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Llengua d'ús		Ocupació								Total	
		Directors i gerents	Tècnics i professionals intel·lectuals	Tècnics de suport, comerciants	Contables, administratius oficina	Treballadors dels serveis, protecció, venedors	Treballadors qualificats agrícola	Artesans i treballadors qualificats	Peons del camp		Ocupacions militars
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	54	54	50	28	147	6	7	99	11	456
	%	11,8%	11,8%	11,0%	6,1%	32,2%	1,3%	1,5%	21,7%	2,4%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	38	47	38	41	165	0	9	77	14	429
	%	8,9%	11,0%	8,9%	9,6%	38,5%	0,0%	2,1%	17,9%	3,3%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	38	32	41	42	231	2	7	117	14	524
	%	7,3%	6,1%	7,8%	8,0%	44,1%	0,4%	1,3%	22,3%	2,7%	100,0%
Només parla castellà	n	11	10	18	7	80	0	5	90	3	224
	%	4,9%	4,5%	8,0%	3,1%	35,7%	0,0%	2,2%	40,2%	1,3%	100,0%
Total	N	141	143	147	118	623	8	28	383	42	1633
	%	8,6%	8,8%	9,0%	7,2%	38,2%	0,5%	1,7%	23,5	2,6%	100,0

Taula 12: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i el Model Territorial.

Llengua d'ús		Preferència sobre organització de l'Estat					Total
		Un Estat amb un únic Govern Central sense autonomies	Un Estat on les comunitats autònomes tinguen menys autonomia que en l'actualitat	Un Estat en Comunitats Autònomes com en l'actualitat	Un Estat on les Comunitats Autònomes tinguen més autonomia que en l'actualitat	Un Estat on es reconega a les Comunitats Autònomes la possibilitat de convertir-se en estats independents	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n %	81 16,1%	39 7,7%	220 43,7%	101 20,0%	63 12,5%	504 100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n %	87 18,2%	65 13,6%	186 39,0%	108 22,6%	31 6,5%	477 100,0%
No parla valencià, però l'entén	n %	130 21,9%	78 13,2%	259 43,7%	104 17,5%	22 3,7%	593 100,0%
Només	n	60	26	121	34	7	248

parla castellà	%	24,2%	10,5%	48,8%	13,7%	2,8%	100,0%
Total	N	358	208	786	347	123	1822
	%	19,6%	11,4%	43,1%	19,0%	6,8%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).

Taula 13: Encreuament entre la 'Llengua d'ús', la variable dependent, i l'Idioma de l'entrevistat/ada.

Llengua d'ús		Idioma de l'entrevista		Total
		Castellà	Valencià	
Parla valencià sempre o quasi sempre	n	434	122	556
	%	78,1%	21,9%	100,0%
Parla castellà sempre o quasi sempre i a vegades el valencià	n	510	10	520
	%	98,1%	1,9%	100,0%
No parla valencià, però l'entén	n	657	5	662
	%	99,2%	0,8%	100,0%
Només parla castellà	n	278	0	278
	%	100,0%	0,0%	100,0%
Total	N	1879	137	2016
	%	93,2%	6,8%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Valors (2017).